

Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

18
"Oud
Soetermeer"

Hervormde "Oude Kerk" Zoetermeer.

VERENIGINGS-ORGAAN

Kwartaalblad van de vereniging

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

2e jaargang no. 7 januari 1984

Opgericht 12 januari 1949.

Dagelijks bestuur Historisch Genootschap:

H.J. Oskam, Van Ostadestraat 1	voorzitter tel. 16.41.00
A. van Noort, Mauritsstraat 8	secretaris tel. 16.35.59
A.C. Switzar, Voorhamstraat 41	penningmeester tel. 31.29.07

Bestuur Archeologische Werkgroep:

G.C. Dullaert, Savelsbos 117	voorzitter tel. 51.78.60
R. Grootveld, Beijerland 31	secretaris tel. 21.30.10
mv. A. van Vulpen-Roos P.C. Hoofdstraat 22	penningmeester tel. 16.48.72

Redaktie:

A. van Noort, Mauritsstraat 8	tel. 16.35.59
T. Schmidt, Stationsstraat 66	tel. 16.69.55
J. Stoffer, Voorhamstraat 38	tel. 31.14.79

+
oooo+oooo
+

N I E U W J A A R S -
H E I L - E N Z E G E N W E N S C H

aan het Weledel Achtbaar Bestuur en al mijne

Medeburgers van Zoetermeer.

Hoogachtend opgedragen door J. Westhoek, Nachtwaker
alhier, bij den aanvang van het schrikkeljaar 1916.

-----0-----

Rust'loos rollen uren, dagen,
Maanden, jaren, eeuwen voort;
Niets kan dezen loop vertragen,
Niets dat dezen gang verstoort.
Altijd heen en weder vloeien,
Nimmer poozen, nooit eens staan;
't Bloempje komt slechts, om te groeien
En na 't bloeien te vergaan.
Wijze les voor haar die leerde,
Wijze les, aan leering rijk,
Die zoo telkens wederkeerde:
Wij zijn aan die bloem gelijk.
Onze God schonk ons slechts 't leven,
Om te rijpen voor den dood;
Maar ook, om ons weer te geven
Wat het Paradijs eens bood.
Moet de mensch al ras verdwijnen
Van deez' lagen, kouden grond;
Dra zal hij opnieuw verschijnen,
Dan daagt de Herlevingsstond.
Moge 't goed zijn, dat herleven!
Moge 't zijn in zaalge Sfeer.
Leer ons steeds meer daarnaar streven!
Vorm ons voor Uw Hemel, Heer!

--0--

Wat herinn'ring bij het dalen
Van den laatsten dag van 't jaar!
Wat al dank valt te herhalen
Aan dien rijken Zegenaar!
Was niet 't Vaderland in vrede?
Was hier de Oogst niet schoon en rijk?

Gaf de Volks-gezondheid mede
 Niet van 's Heeren goedheid blijk?
 Hoeveel leed men elders voelde
 In den gloed van d' oorlogsvlam
 Hoe de helgeest elders woelde,
 Gode dank, dat hij niet kwam
 Op onze erve: God schonk vrede -
 Hoe gelukkig! - aan ons land.
 Houde op onzer aller bede
 Ook dit jaar de vrede stand!
 En niet enkel voor ons Neêrland -
 Maar voor de Aard' in 't algemeen
 Zij geknecht de geest, die vreê bant
 En voor vreugde brengt geweent.
 O, hoe zouden we ons verblijden,
 Zoo vervuld werd onze hoop,
 Dat na deze bloed'ge tijden,
 Vreê kwam voor 't benard Euroop'!
 De oorlog is de pest der volken,
 Zij hij meê een geesel Gods;
 Bronwel, uit wier diepe kolken,
 't Onheil oprees, schrikk'lijk plots.
 Geest van God, wil het bezweren,
 't Monster, dat te wreed verslindt
 Duizendtallen! Wil het keeren!
 Dat onze aard den vreê hervind'!

--o--

Wel was God ons land een Hoeder,
 Sparende onze Koningin,
 Prins, Prinsesje, Vorstin-Moeder.
 Eén van hart en één van zin
 Bleef, bij strijd ook der partijen,
 Maar bij vast en kloek Bewind,
 In Oranje zich verblijven
 't Volk, dat 't oude Stamhuis mint.
 't Oude Stamhuis! Welk een zegen
 Lag er in het heug'lijk feit
 Dat bij zonneshijn en regen
 Wilhelmina's hand ons leidd'
 Nu reeds vijf-en-twintig jaren!
 Zij het feest'lijk niet herdacht

Om der tijden nood. Bewaren
 Moog' God Haar! In nieuwe kracht
 Ga Zij voort ons volk te leiden
 Door de branding van den krijg.
 Beidend bidden, biddend beiden,
 Dat Euroop' tot vrede neig'.

--o--

Burgervader, U te danken
 Voor al 't goede hier gedaan,
 't Zou met onze zwakke klanken
 Zeker te gebrekkig gaan.
 Blijf nog lang, met wie U minnen,
 Ons besturen, wijs en goed;
 Vind slechts vrede in de gezinnen,
 Die gij als een vader hoedt.
 Dat de Raadsliên, de Wethoud'ren,
 Blij U steunen in het werk;
 Rust de last op vele schoud'ren,
 Dàn zijt gij door eendracht sterk.
 Ook de Ontvangers, Secretaris,
 En Notaris noem ik meê:
 Zijt gezegend! zeker, daar is
 In ons hart voor U een beê. -
 Waterstaat en Dambesturen,
 Ja, welk ambt men ook bekleed',
 Rampen moogt gij niet verduren,
 En dat gij van smart niet weet!
 Waarde Leeraars! weest gezegend,
 Met den ganschen Kerkeraad;
 Ziet U altijd zóó bejegend,
 Als het past aan uwen staat.
 Blijft ons trouw ten Hemel wijzen,
 Op den Eengen Weg daarheen;
 Dan zal God U wis eens prijzen,
 Loonen met Zijn zaligheeën.
 Armbestuurders, Weezenvrienden,
 Dokters, Onderwijzers meê,
 Die met zooveel lust hier dienden,
 Aan U allen: heil en vreê!
 God schenke ieder in dit leven,
 Wat Hij goeds te geven heeft;

VERSLAG

van de ledenvergadering van "Oud Soetermeer", d.d. 27 oktober 1983 te 20.00 uur in de "Morgenster".

1. Opening door de voorzitter, dhr H. Oskam, die alle aanwezigen -maar in het bijzonder de belangstellenden- welkom heet.
2. De notulen van de vorige vergadering, d.d. 19 april 1983, werden ongewijzigd goedgekeurd.
3. Ingekomen stukken en mededelingen: geen.
4. Expositie Meerzigt. De secretaris deelt mede, dat de vooruitzichten somber zijn door onvoldoende financiën. De medewerking van vele instanties en bedrijven is ver beneden de verwachting gebleven.
Op de eerstvolgende vergadering van de Werkgroep -30 november a.s.- zal de beslissing vallen: doorgaan of stoppen.
5. Herdruk "Zoetermeer 700 jaar"; deze is mogelijk gemaakt door de financiële steun van de A.B.N. Na een L.O.Z.-uitzending, waarin onze oud-voorzitter drs. J. van der Spek het woord voerde, is de belangstelling voor dit boekje behoorlijk toegenomen.
6. Begroting 1984. De voorzitter geeft een toelichting bij de p.m. post Advertenties voor het verenigingsorgaan. Dit houdt verband met een nog te voeren actie onder eventuele adverteerders, wat weer afhankelijk is van het ingebruik nemen van een offsetdrukmachine. Verder geen op- of aanmerkingen.
7. Aktiviteiten A.W.Z. Dhr. G.C. Dullaert, voorzitter van de A.W.Z., wijst er nadrukkelijk op, dat de A.W.Z. een onderdeel is van "Oud Soetermeer". De activiteiten van de A.W.Z. zijn vooral mogelijk gemaakt door financiële steun in de vorm van donaties en verkoop van kaarten, boekjes enz. De laatste aanwinst is een fietskar voor het vervoer van gereedschap. Er wordt nu gegraven aan de Vlamingstraat (nrs. 22,24, en 26). De honderden vondsten van het Noord-Aa-project worden nu uitgewerkt. Ook werd een noodopgraving gedaan bij de molen, waar o.a. restanten werden gevonden van een oude zeskantige molen (op circa 30 m. van de huidige molen). Op de projectenlijst staat o.a. Dorpsstraat 108.

Wie kent nog oude bewoners van dit pand? Hij dankt dhr Oskam voor de door hem gedane moeite om meer ruimte voor de A.W.Z. te vinden en spreekt de hoop uit, dat deze pogingen spoedig succes zullen hebben. Tenslotte deelt hij mede, dat de verkoopactiviteiten dit jaar -en misschien ook daarna- uitgebreid zullen worden met de verkoop van ansichtkaarten.

8. Aanwinsten. Het bestuur is teleurgesteld over het geringe aantal aanwinsten. De voorzitter doet een dringend beroep op de leden en niet-leden teneinde hierin verandering te brengen.
9. Rondvraag. Dhr. Houtman wijst erop, dat het kerkje van Oosterbeek dateert van ca. 1000 nà Chr. en niet zoals abusievelijk in ons verenigingsorgaan stond vermeld, van 1000 vóór Chr. Verder informeert hij naar de stand van zaken betreffende de molenrestauratie.

De voorzitter antwoordt, dat de molen nu eigendom is van de gemeente, die hem weer over zal dragen aan een nieuw op te richten stichting, die restauratie, beheer en exploitatie van de molen op zich zal nemen. Meer activiteiten zullen volgen als de restauratie is begonnen.

Dhr. Klos vraagt of het mogelijk is een stencil te maken, waarin in beknopte vorm de geschiedenis van Zoetermeer wordt behandeld; dit voor scholieren, die een scriptie moeten maken. Verder vraagt hij ervoor te zorgen dat een aantal exemplaren van ons orgaan in de Oudheidkamer aanwezig is. Dit wordt toegezegd.

Dhr. Van Wieringen heeft nog geen reacties uit de zaal gehoord over de te late aankondiging van deze vergadering.

Nadat de voorzitter één en ander heeft toegelicht en de belofte doet, dat dit niet meer zal gebeuren, komen die reacties ook nu niet. De datum van een ledenvergadering zal voortaan in het voorgaande nummer van ons orgaan (dus minimaal drie maanden van tevoren) worden aangekondigd.

Dhr. Groenheyde zou graag zien, dat de gevelsteen met het wapen van Zoetermeer (of Zegwaard?) bij Oud Soetermeer wordt ondergebracht, inplaats van bij Gemeentewerken.

Helaas ontbreekt hiervoor (nog) de ruimte.
Dhr. Stout heeft eventueel wel een geschikte ruimte.

De voorzitter zal dit met dhr. Cnossen bespreken.

P A U Z E

10. Na de pauze verzorgt A.W.Z. een diavertoning. Deze dia's zijn vervaardigd van oude ansichtkaarten en laten vele, vooral voor oudere Zoetermeeders, interessante beelden van het oude Zoetermeer-Zegwaard zien. Tenslotte draait dhr. Stoffer een film van een uitstapje met "ouden van dagen" uit de dertiger jaren. Zeer in de smaak vallend bij de aanwezigen, ondanks het feit dat het filmtransport wel wat te wensen overliet.

Om 22.30 uur sloot de voorzitter deze, door ca. 40 personen bezochte, vergadering.

A. v. Noort.
 secretaris.

o+++++o

V E L D N A M E N I N Z O E T E R M E E R

In één van de vorige uitgaven van ons orgaan trof u een oproep aan om mee te werken aan een z. g. Veldnamenonderzoek. Dit houdt in zoveel mogelijk oude benamingen te (her)ontdekken van straten, stegen, terreinen enz.

Onderstaand treft u het voorlopig resultaat aan, waar mogelijk met toelichting.

1. Kruiska(de): de oudst bekende naam voor de Vondelstraat (zijstraat van de Stationsstraat, schuin tegenover Nutricia).
2. De Tien Plagen: gelegen op dezelfde plaats, dus "opvolger" van de Kruiska. Hier stond -en staat nog een rijtje huizen, waarlangs aan de voorkant een sloot liep, die, om het maar voorzichtig uit te drukken, niet altijd even fris rook; riolering in de huidige vorm bestond daar toen nog niet. Alle riolen eindigden in genoemde sloot, vandaar de naam. Vooral 's zomers was het geen pretje daar te wonen.
3. De Brede Akker: zou de naam zijn van een deel van de Landscheiding tussen de Stationsstraat (ongeveer

B I J L A G E :

F I N A N C I E E L O V E R Z I C H T
HISTORISCH GENOOTSCHAP "OUD SOETERMEER" 1983

E N

F I N A N C I E E L O V E R Z I C H T

ARCHEOLOGISCHE WERKGROEP ZOETERMEER 1983

+++++●+++++
○○○○○○○○

Financieel overzicht Historisch Genootschap Oud Soetermeer 1983

888888888

INKOMSTEN

Saldo per 1-1-1983	f	807,39
Contributie 1982	"	115,--
Contributie 1983	"	3.660,50
Giften Historich Genootsch."	"	265,50
Giften A.W.Z.	"	1.014,50
Rente	"	33,77
Subsidie gemeente 1979, 1980, 1981	"	1.793,16
Gebruik filmprojector	"	25,--
Reis Oud Soetermeer	"	1.575,--
		<u>f 9.289,82</u>

UITGAVEN

Div. lidmaatschappen	f	250,70
Boekhandel Roos	"	250,22
Secretariaat	"	885,38
Vergaderingen	"	590,20
Diverse kosten	"	83,80
Kosten Oudheidkamer A.W.Z.	"	243,55
	"	950,--
Boeking terug naar lid	"	26,--
Reis Oud Soetermeer	"	1.912,40
Gemeentelijke huurverre- kening Oudheidkamer	"	454,--
Grafische vormgeving	"	590,--
Z'meerse illustraties	"	3.053,57
Saldo per 31-12-1983		<u>f 9.289,82</u>

Financieel overzicht Archeologische Werkgroep Zoetermeer A.W.Z.1983.
Werkgroep van het Historisch Genootschap "Oud Soetermeer"

INKOMSTEN

Verkoop prenten	f	963,00
Donaties	"	950,--
Rente	"	55,12
Diversen	"	47,55
Saldo 1982	"	1.142,898
		<u>f 3.158,56</u>

UITGAVEN

1.f Schoonmaak- en opknap- kosten	f	67,20
3.a Secretariaat	"	77,60
c.Aanschaf materialen	"	967,25
e Propaganda	"	40,--
f Abonnementen	"	17,50
h Bestuurskosten	"	97,23
4.a Uitvoerings- en opgra- vingskosten	"	40,50
b Excursies	"	62,--
		<u>f 3.158,56</u>

ter hoogte van de Watertoren) en het meest zuidelijk-deel van de Rokkeveenseweg. Dit deel van de Landscheiding bestond overigens al in 1246.

4. De Hoogt: stukje Dorpsstraat t.o. de Oude Kerk. Een rasechte Zoetermeerder, die daar vlakbij zijn jeugd doorbracht, vertelde me, zich nog goed te kunnen herinneren, dat zijn moeder vaak zei: "Ga jij vader even roepen om te eten; hij staat op de Hoogt".

5. De Laagt: het laagst gelegen deel van de polder, gelegen links van de -niet meer bestaande- Broekweg, vlak bij "het watermachien van Van der Velde".

6. De Reguliersdam: reeds terug te vinden op kaarten uit de 16e eeuw, gelegen langs de Delftse Wallen, ongeveer achter de Watertoren. Hier zou i.v.m. verschil in waterhoogte, een soort "overtoom" in de Delftse Wallenwetering geweest zijn, waar de schepen overheen getrokken moesten worden. Op oude kaarten is zelfs een kerkje of kapel getekend. Uiteraard zal daar ook wel een herberg geweest zijn en enkele huizen. Een vrij recent onderzoek van A.W.Z. ter plaatse heeft helaas niet veel opgeleverd. Misschien, dat onder of bij de boerderij, die daar nog staat, nog meer te vinden is.

7. De Kerkwerf: een terreintje aan de Voorweg, waar vroeger een kerkje gestaan moet hebben.

8. De Keulse Buurt: gelegen aan 't eind van de Stationsstraat, bij de T-kruising: linksaf richting Berkel, recht door richting Delft.

9. 't Stiershooft: op oude kaarten op vrijwel dezelfde plaats ingetekend als 9.

10. 't Lagereinde: ("lagerend"), het meest oostelijk gelegen deel van de Dorpsstraat, waar nu o.a. boekhandel Roos gevestigd is.

11. Piet- en Dorasteeg: indertijd een steegje aan de Dorpsstraat vlak bij de Stationsstraat. De naam zou ontleend zijn aan het feit, dat daar indertijd 2 of 3 gezinnen woonden, waarvan de man Piet en de vrouw Dora heette.

12. Het Uitpad: een doodlopend weggetje, beginnend met een brug (inmiddels verdwenen) over de Dorpsvaart, tegenover (brom)fietshandel Van Dijk. Verschillende middenstanders, met name aan de Dorps-

straat hadden langs dit pad een stukje land waar hun paard graasde.

13. Het Bleekje: een stuk land langs de Leidse Wallen, te bereiken via een pad aan de Zegwaartseweg, beginnend bij de boerderij van Dogterom. Vroeger werd op dit stuk land turf gedroogd.

14. Het Weegje: een dijkje met hekken, voorzien van op- en afstapje, lopend van de boerderij van Lagerwaard aan de Voorweg naar de boerderij van Bram Huisman (nu "De Sniep").

15. De Rooie-pannenbuurt: een rij huizen aan de J.L. van Rijweg (daarvoor Broekweg), gedekt met rode pannen: vandaar de naam. Nu gesloopt i.v.m. de bouw van het stadscentrum.

16. De Kazerne: een blok nog bestaande woningen met plat dak, ongeveer halverwege de Zegwaartseweg. Het feit, dat deze huizen staan op één van de twee plaatsen aan de Zegwaartseweg, waar de bebouwing staat tussen de weg en de erlangs lopende vaart, wijst al op een oude vestigingsplaats. Overigens is de "Kazerne" nog niet zo oud (begin deze eeuw?).

17. De Ouwe Fabriek: terrein langs de Voorweg, t.o. Van Reeuwijk. Waarschijnlijk was daar vroeger een melkfabriekje gevestigd.

18. Kavel 10: (in de volksmond Kabel 10) heet nu Groeneweg, die een verbinding vormt tussen Stationsstraat en Rokkeveenseweg.

19. 't Achterom: nu ongeveer ter hoogte van de Albert Heyn-vestiging aan de Dorpsstraat. Vroeger waarschijnlijk lopend langs de achterzijde van het laatste "Huys te Palensteyn". Dit is eind vorige eeuw gesloopt.

20. De Juffersteeg: plaats en bijzonderheden mij onbekend.

21. Het Overpad: zie no. 20.

Schrijver dezès is ervan overtuigd, dat deze lijst verre van volledig is. Bovendien is de kans m.i. groot, dat bovenstaande lijst fouten bevat en/of onvolledig is uitgewerkt. Mocht u ons kunnen helpen aan aanvullingen of verbeteringen, dan zou u ons daar een groot plezier mee doen. Adres en tel.no. vindt u voorin.

A. van Noort.

IN MEMORIAM MR. E.P. BRUGGEMAN

Hoewel dit al op de laatstgehouden ledenvergadering door onze voorzitter is vertolkt, willen we ook in ons orgaan de heer Bruggeman herdenken.

Mr. E.P. Bruggeman was gedurende een tiental jaren secretaris-penningmeester van de Stichting "Oud Soetermeer" en bestuurslid (sinds enkele maanden 1e penningmeester) van de Vereniging Historisch Genootschap "Oud Soetermeer".

In deze functie hebben we hem leren kennen en waarderen als een zeer kundig, maar ook als een uiterst beminnelijk mens, die met volledige inzet zijn krachten, bijna tot het einde toe, in dienst stelde van "Oud Soetermeer". Zijn laatste werk was het reorganiseren van de financiële verslaglegging, om deze te doen aansluiten bij de jaarlijks bij de gemeente in te leveren vragenlijsten i.v.m. subsidietoekenning.

Wij zullen hem node missen.

A. van Noort.

++++o++++
+

N I E U W E L E D E N

P. van den Dool,	Dunantstraat 315
C.L. Henneken,	Bergmanstrook 10
A.L.J. Houtman,	Stationsstraat 156
M. Karens	Dorpsstraat 155
Mv. L. de Knijff	Haagsebos 108

Wij heten hen van harte welkom.

oooo+oooo
++++o++++

DE BURGEMEESTER HAD HET MIS !!

Op zaterdag 14 juli 1855 werd in Zegwaart in het openbaar afgekondigd dat op maandagavond om 7 uur de brandspuit van Zegwaart zou worden geïnspecteerd en dat alle brandweerlieden aanwezig moesten zijn. De bode van Zegwaart maakte dit nog eens bekend met bekkenslag door het hele dorp, zodat iedereen wel op de hoogte moest zijn. Wie verscheen er echter op maandagavond voor het gemeentehuis behalve de burgemeester? Eén mannetje maar de overige brandweermannen hadden het laten afweten. De burgemeester van Zegwaart, Hendrik Andreas de Vijver, liet het hier niet bij zitten. Juist op 11 mei van dat jaar was bij verordening vastgesteld dat alle mannen tussen de 20 en de 60 jaar door Burgemeester en Wethouders benoemd konden worden als brandweer en dus ook moesten verschijnen als ze opgeroepen werden. Hij stapte naar de kantonrechter in Voorburg en liet de volgende personen dagvaarden:

Jan Henneken, arbeider
 Cornelis Ravesteijn, arbeider
 Arnoldus Jansen, arbeider
 Hendrik Adegeest, arbeider
 Johannes Buitendijk, arbeider
 Cors van Leeuwen, arbeider
 Johannes Smits, arbeider
 Arie Peters, arbeider
 Hendrik Peters, schoenmaker
 Huijbert Gouweleeuw, zonder beroep
 Jan Celie, arbeider
 Leendert van der Vree, zonder beroep.

De rechtszitting had plaats op 12 oktober 1855 en de burgemeester betoogde toen het volgende: alle bovengenoemde personen waren door Burgemeester en Wethouders van Zegwaart benoemd tot brandweerman en van deze benoeming was hen mondeling kennisgegeven door de veldwachter; geen van allen was echter na de oproep tot inspectie op komen dagen en volgens de verordening konden ze hiervoor gestraft worden met een boete van f 1,-- tot f 1,25.

De rechter had de verordening ook gelezen en sprak op 19 oktober alle beklaagden op één na vrij. Volgens artikel 27 van die verordening moesten benoemingen namelijk schriftelijk medegedeeld worden en niet mondeling. De brandweerlieden wisten dus officieel niet dat ze brandweerman waren en hielden zich mooi van den domme. Huijbert Gouweleeuw werd vrijgesproken omdat hij ouder dan 60 jaar was.

Hoe vreemd het recht kan lopen blijkt uit het vonnis tegen de arme schoenmaker Hendrik Peters. Deze was zo goed geweest een vervanger te sturen. Hij had echter verzuimd hiervan schriftelijk kennis te geven aan de burgemeester. Hoewel hij dus in feite iets goeds had gedaan, had hij door een vervanger te sturen laten blijken op de hoogte te zijn van zijn benoeming. De rechter vond dat hij dan ook op de hoogte behoorde te zijn van de plicht om schriftelijk te laten weten dat hij niet kon komen bij de inspectie. Hij veroordeelde hem tot een boete van één gulden ten bate van Zegwaard of één dag gevangenisstraf!

R. Grootveld.

OOOOXOOOO
 XXXX~~X~~XXXX
 X

NIEUW GEBOUW A.W.Z.

Na voortdurende inspanning van diverse mensen en de welwillende medewerking van de gemeente heeft de Archeologische Werkgroep Zoetermeer op 1 januari j.l. de koude, vochtige zolder van de Kinderboerderij kunnen omruilen voor de nieuwe eigen werkruimte aan de 5 meistraat.

Vele leden van de werkgroep zijn nu al weer enige tijd aan de slag om dit gebouw zo goed mogelijk voor onze doeleinden in te richten.

De ruimte is globaal ingedeeld in een "droge" ruimte, waar getekend, gelijmd e.d. kan worden, een "natte" ruimte, waar scherven worden uitgezocht en gewassen, plus een vergaderruimte, waar de vergaderingen van de werkgroep en van het Historisch Genootschap gehouden zullen worden. Ook zal een gedeelte van de bibliotheek daar naar toe verhuizen.

Vooral voor de vele jongere leden van de werkgroep een ruimte waar zij fijn bezig kunnen zijn.

Wij denken opnieuw een mijlpaal in de nog jonge maar onstuimige geschiedenis van de A.W.Z. bereikt te hebben. Proficiat!!!

G.C. Dullaert.

P.S. Het ligt in de bedoeling in de maand mei voor belangstellenden een "open Huis" te houden.

DAKPANNEN, EEN STENEN ARCHIEF.

Archeologisch onderzoek houdt zich bezig met de geschiedenis uit de periode dat er nog geen geschreven bronnen zijn. Archeologie is niet alleen het verzamelen van vondsten, maar zij probeert vooral aan de hand van deze bodemvondsten een reconstructie te maken van de geschiedenis. Daar deze vondsten in de meeste gevallen bestaan uit scherven, potten, kruiken, fundamenteën enz., spreekt men wel van een "stenenarchief". Eén van de onderdelen die tot dit archief behoren zijn de dakpannen.

Zoals algemeen bekend is dragen de dakpannen in vele gevallen een "Stempel". Dit is het in de dakpan afgedrukte fabrieksmerk, dat de naam van de eigenaar of eigenaren of de naam van de fabriek, alsmede de plaats van vestiging aangeeft 1).

In de Romeinse tijd van ons land werden de dakpannen al voorzien van de z.g. "legioen-stempels". Zo geheten omdat zij gebakken werden in de vaste legerplaatsen van de Romeinse legioenen. Archeologen kunnen aan de hand van deze stempels de plaats van herkomst vaststellen. Het meest bekend zijn de Romeinse dakpannen uit Nijmegen. De dakpannenfabrieken uit vorige eeuwen, maar vooral uit de 19e en 20e eeuw hebben naast een stenen archief (de Stempels) ook een geschreven en gedrukt archief. Bijvoorbeeld de Gemeenteverslagen en de Verslagen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

Door het feit dat Zoetermeer/Zegwaard vanwege zijn ligging op veen- en zandgrond zelf geen dakpannenfa-

briek heeft gehad heeft zij wel vele dakpannen van elders moeten "importeren". Overal kan men wel oude (afgedankte) dakpannen tegenkomen. Dit zal vooral in en om de oude dorpskern zijn en op de erven van boerderijen. Meestal kan men deze oude exemplaren vinden in een "opslag", (afkomstig van sloophuizen), maar ook op de daken van oude schuurtjes, varkens- en kippehokken. En als de dakpannen niet meteen naar de puinstort zijn verdwenen kan men ze nog wel aantreffen als versterking van een weiland-ingang door een sloot of als sierrandje in een tuin.

Men moet voor de aardigheid de moeite eens nemen om deze stempels te gaan bekijken. Soms kan men fraaie en interessante exemplaren tegenkomen en het zal blijken dat deze dakpannen overal uit het land afkomstig zijn. Zo droegen de dakpannen van Hamer & Co. te Nijmegen tevens een stempel met het stads-wapen als gedeponeerd handelsmerk. Vaak zijn zij meer dan vijftig jaar oud. Hierdoor dragen zij door de veranderingen in het bedrijf niet zelden "antieke" stempels. Ook zal het voorkomen dat een dakpannenfabriek allang niet meer bestaat. Door deze fouten worden de exemplaren dan ook steeds zeldzamer!

Het is dan ook zeker aan te bevelen dat Historische Verenigingen de dakpannen, geproduceerd in hun gebied, zouden gaan verzamelen, opdat zoveel mogelijk exemplaren met hun stempels die nu dreigen verloren te gaan, bewaard kunnen blijven. Tenslotte maken zij deel uit van de geschiedenis van de dakpannenindustrie van een bepaalde gemeente of streek. Bovendien zouden de verenigingen de in hun gebied gevonden exemplaren aan elkaar door kunnen geven of ruilen. En mocht u misschien, heel misschien een dakpan tegenkomen met het stempel: "Beek & Van Rijn" - Beek - of Wed. D. Beek - Wageningen" dan houdt de Historische Vereniging "Oud-Wageningen" zich warm aanbevolen! Daar schrijver dezes tevens beheerder is van een bescheiden verzameling, "Wageningse dakpannen" kunt u mij bellen onder no. 08370-15882. Bij voorbaat mijn hartelijke dank.

Noot:

1) Er komen ook stempels voor die alleen bestaan uit soms kunstig gegroepede hoofdletters, die dan echter weinig zeggen, De vereniging van Dakpannenfabrikanten "Nedaco", Hoofdstraat 8, Postbus 36 - 6994 ZG De Steeg, kan hier meestal wel een antwoord op geven, doch er bestaan geen registers met beschrijvingen van oude dakpanstempels.

I.C. Rauws.
Wageningen.

-----o-----

Wij danken de heer Rauws voor zijn interessante bijdrage en zien een volgende met belangstelling tegemoet.

De Redactie

ooooo-ooooo

RECTIFICATIE .

Onze typist heeft het wel erg bont gemaakt door in het vorige nummer van ons verenigingsorgaan het "Zoetermeers Woordenboek" aan te prijzen voor het bedrag van ruim f 7.000,--.

U begrijpt natuurlijk wel dat dit een typefout is, waarvoor onze verontschuldiging!

De werkelijke prijs is f 7,50, een enorme prijsverlaging dus; wij verwachten dan ook een enorme toeloop van mensen, die zo'n koopje bepaald niet willen missen. Doe hiermede uw voordeel en steun daardoor het Historisch Genootschap.

Het boekje is verkrijgbaar bij de Oudheidkamer, Julianalaan 2 en bij de Boekhandel Roos aan de Stationsstraat te Zoetermeer.

Nee, het is ook niet leuk om op deze manier te moeten vragen of wij de film van de Paardemarkt terug kunnen krijgen. Mijnheer X, neem contact op met dhr. van Noort.